

РЕЦЕНЗІЯ

доктора медичних наук, доцента кафедри клінічної імунології, алергології та ендокринології Паньківа Івана Володимировича на дисертаційну роботу очного аспіранта кафедри загальної хірургії Буковинського державного медичного університету Білела Кхоршані на тему «Прогнозування та індивідуалізоване комплексне хірургічне лікування синдрому стопи діабетика», що подається на фаховий семінар на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Ступінь актуальності обраної теми. Цукровий діабет є одним з найпоширеніших захворювань сучасної цивілізації. Ускладнення цукрового діабету за своїм соціально-економічним значенням порівнювані з усіма злоякісними новоутвореннями. На сьогодні спостерігається глобальна тенденція до збільшення кількості хворих на даний нозологічний комплекс. У зв'язку із суттєвим обтяженням детоксикаційної функції та порушенням зі сторони різних органів у таких хворих, системне застосування багатьох лікарських засобів, зокрема антимікробних препаратів є обмеженим. З іншого боку, тривалість лікування ставить нові вимоги до планування та здійснення лікування. На сьогодні в Україні та світі лікування синдрому стопи діабетика залишається вкрай тяжким завданням, особливо у випадку на фоні дії факторів, що пригнічують регенеративні та репаративні процеси, сприяють розвитку інфекції.

За даними ВООЗ, хірургічна інфекція на стопі при цукровому діабеті виникає у 20 разів частіше, ніж у здорових людей, а летальність при гангренах стопи сягає 50%.

Водночас, цілісних даних щодо досліджень клінічного характеру, які б дозволяли оцінити переваги, недоліки та перспективи застосування різних хірургічних тактик у конкретного хворого – недостатньо.

Дані проблематичні питання висвітлені у проведеній Білелом Кхоршані роботі, що і склало предмет дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана у відповідності з комплексною плановою науково-дослідною роботою кафедри загальної хірургії Буковинського державного медичного університету «Клініко-експериментальне обґрунтування профілактики та індивідуалізованого етапного лікування гнійно-септичних ускладнень гострої абдомінальної хірургічної патології» (№ держреєстрації: 0116U002936) (термін виконання 2017-2021 рр), співвиконавцем якої був здобувач.

Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій сформульованих у дисертації, їх новизна, повнота викладу в опублікованих працях. Дисертаційна робота Кхоршані Білела ґрунтується на достатньому первинному матеріалі спостережень, що відповідає встановленим нормам для проведення клінічних досліджень за якісними та кількісними показниками. Усі хворі перебували на стаціонарному лікуванні в хірургічних відділеннях. Групи були співставними за віком і статтю, хворі були з синдромом діабетичної стопи на фоні цукрового діабету II типу. Чітко окреслені критерії включення та виключення, хоча дизайн дослідження потребує конкретизації, можливо у вигляді граф-логічної структури або таблиці. Дисертантом проведений патентно-інформаційний пошук, аналіз літератури за вказаною тематикою. Комітетом з біоетики Буковинського державного медичного університету (протокол №3 від 15.11.2018 р.) встановлено, що проведені дослідження не суперечать основним міжнародним біоетичним нормам Гельсінської декларації, правовим вимогам Конвенції Ради Європи та відповідним Законам України.

Статистична обробка отриманих результатів проведена табличним процесором MSExcel 2013 та програмним комплексом Statistica 6 з використанням параметричних та непараметричних критеріїв. В розділі узагальнень результатів дослідження стисло наведені отримані результати

досліджень. Висновки дисертації відповідають поставленій меті та завданням дисертаційного дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає у вивченні змін мікробіологічних чинників гнійно-некротичних процесів у хворих на цукровий діабет, хронічну венозну та артеріальну недостатність, даних про особливості специфічної імунної реактивності та неспецифічної резистентності організму при виразково-некротичних ураженнях тканин залежно від фонові патології, порушень локального гомеостазу, залежно від патоморфологічних змін.

На основі проведених досліджень вперше розроблений спосіб прогнозування септичних ускладнень синдрому стопи діабетика (Патент України № 143293U) та власний спосіб хірургічного лікування синдрому стопи діабетика (Патент України № 143289U), що дозволило обґрунтувати та розробити лікувальну тактику, яка ефективно застосована у хворих із за синдрому діабетичної стопи.

Усі розділи дисертаційної роботи Кхоршані Білела достатньо висвітлені у 15 наукових публікаціях, в тому числі 6 статей у фахових виданнях України (з них одна робота у виданні Європейського Союзу, 5 – у матеріалах і тезах науково-практичних конференцій, отримано 2 патенти України на корисну модель та видана одна монографія. Основний зміст, положення та висновки дисертаційного дослідження опубліковані в друкованих працях, згідно вимог «Порядку про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», які встановлені Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 6 березня 2019 року.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Отримані результати проведених досліджень дисертаційної роботи мають вагоме значення, оскільки застосування розробленої програми комплексного хірургічного лікування хворих на цукровий діабет з синдромом стопи діабетика, зменшенню частоти ускладнень серед даної категорії пацієнтів. Тому, розроблений алгоритм лікування має

комплексний вплив на перебіг патологічного процесу у хворих на цукровий діабет.

Практичне значення роботи полягає у розробці прогнозування розвитку гнійно-септичних ускладнень, яка полягає в наступному: при лікуванні хворого на синдром стопи діабетика динамічно визначається клінічні та лабораторні критерії. Зокрема, у випадку зростання рівня лактату вище 2 ммоль/л не менше ніж у двох пробах підряд (щодоби або через добу) – вважається, що у хворого високий ризик розвитку септичних ускладнень.

Крім того, автором розроблено спосіб оперативного втручання, яке виконується за наступним алгоритмом: при лікуванні хворого на синдром стопи діабетика визначається вид та сегментарна поширеність ураження судин. Під час оперативного втручання виконується поєднання різних оперативних моментів – стегово-підколінне шунтування з ендартеректомією та з пластикою підколінного сегмента артерій. У результаті запропонований спосіб дозволив ліквідувати оклюзію судин нижньої кінцівки на різних рівнях, що дає можливість відновити кровообіг та, відповідно, підвищити ефективність лікування хворих на синдром стопи діабетика.

Теоретичні положення дисертації та практичні рекомендації за результатами досліджень впроваджено й використовуються у лікувальному процесі хірургічних відділень КНП «Сокирянська лікарня» Сокирянської міської ради, ОКНП «Чернівецька лікарня швидкої медичної допомоги» Чернівецької області, КНП «Городоцька міська багатoproфільна лікарня» Городоцької міської ради, КНП «Багатoproфільна центральна районна лікарня» Слобідсько-Кульчієвецької с/р Хмельницької області, та навчальному процесі кафедри хірургії №1 Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова МОЗ України, кафедри загальної хірургії Буковинського державного медичного університету МОЗ

України, кафедри хірургії №1 з урологією та малоінвазивною хірургією імені професора Ковальчука Л.Я. Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційна робота Кхоршані Білела правильно та логічно структурована, містить аргументовані наукові положення та висновки, що свідчить про її достатньо високий науково-практичний рівень. Дисертація викладена на 177 сторінках друкованого тексту і складається з анотації, вступу, огляду літератури, розділу, який характеризує матеріал та основні методи досліджень, 3 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, списку опрацьованих та цитованих джерел літератури (203 першоджерела, з них – 119 кирилицею та 84 – латиницею). Дисертація ілюстрована 42 таблицею та 46 рисунками.

В анотації відображені основні, найбільш суттєві результати роботи та наведено перелік публікацій здобувача за темою дисертації.

У вступі обґрунтована актуальність теми дослідження, стан проблеми в Україні та світі на сучасному етапі, сформовано мету та завдання дослідження, визначено об'єкт та предмет дослідження дисертаційної роботи, основні методи дослідження. Метою дослідження вказано покращення результатів комплексного хірургічного лікування хворих на синдром стопи діабетика шляхом поглибленого вивчення чинників ризику та патогенетичного обґрунтування індивідуалізованої корекції лікувальної тактики. Дисертантом визначено наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, вказано особистий внесок здобувача в проведеній дисертаційній роботі.

У першому розділі «Огляд літератури» проведений огляд сучасних наукових уявлень про перебіг ранового процесу за синдрому діабетичної стопи, умов і факторів, які на нього впливають, принципи та методи сучасного лікування його згідно даних вітчизняної та світової літератури.

У другому розділі «Характеристика клінічних спостережень та методів дослідження» дисертант надає детальну характеристику клінічного матеріалу та проведеного дизайну наукового дослідження. Досить детально проаналізований розподіл хворих за віком, тривалістю цукрового діабету та виразково-некротичних уражень, ускладнень цукрового діабету та наявності супутньої патології. У другому підрозділі детально описані методики інструментальних, гістологічних та імуногістохімічних та методики оцінки результатів згідно шкали змін методів дослідження.

Третій розділ «Патофізіологічні механізми розвитку ішемічної форми синдрому діабетичної стопи» присвячено висвітленню результатів дослідженню патогенезу СДС, однак раціонально було би окремо виділити підрозділ морфологічних досліджень.

У четвертому розділі «Хірургічне лікування хронічної критичної ішемії нижніх кінцівок у хворих на синдром діабетичної стопи», висвітлюються безпосередні результати реваскуляризації реваскуляризації нижніх кінцівок.

Розділ «Аналіз та узагальнення результатів досліджень» надає можливість порівняти особисто отримані дисертантом дані по кожному розділу дослідження між групами.

Висновки та рекомендації у відповідних розділах ґрунтуються на отриманих даних та узагальнених результатах, відповідають поставленій меті та вирішують поставлені завдання дисертаційного дослідження.

Список опрацьованих джерел наукової літератури включає 203 першоджерела, потребує оновлення. Додатки дисертації містять наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації та, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації, акти впровадження методики лікування в практичну роботу хірургічних відділень (7 актів).

Таким чином, вважаю, що представлена дисертація Кхоршані Білела побудована за класичною схемою, зміст і структурні розділи

дисертації відповідають чинним вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Надані матеріали викладені і обговорені науково грамотно, логічно, послідовно і аргументовано. В цілому, дисертація є завершеною науковою працею.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Результати наукового дослідження Кхоршані Білела, які представлені в дисертації та наукових публікаціях слід рекомендувати до широкого використання у науковій та навчальній роботі клінічних кафедр вищих медичних навчальних закладів України та у практичній діяльності закладів охорони здоров'я, а саме в роботі хірургічних відділень, які надають допомогу хворим з синдромом стопи діабетика та хірургічних кабінетах амбулаторно-поліклінічних закладів. Методика прогнозування розвитку гнійно-септичних ускладнень у хворих на цукровий діабет може застосовуватись в суміжних дисциплінах (отоларингологія, пульмонологія).

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

При рецензуванні змісту дисертації Кхоршані Білела виявлені окремі не принципові помилки, які не впливають на зміст та результати досліджень.

Побажання:

1. Слід оновити перелік використаних джерел, осучаснивши його. У огляді літератури та по тексту дисертації слід внести цифрові позначення з списку літератури.
2. Доцільно краще структурувати дисертацію за змістом викладеного матеріалу, виокремивши результати морфологічних, мікробіологічних та клінічно-лабораторних досліджень.
3. Висновки потребують конкретизації та корекції відповідно до важливості отриманих результатів.

4. Переклад анотації англійською мовою потребує корекції відповідно до правил граматики.
5. Оформлення таблиць та рисунків слід привести у повну відповідність до нормативних вимог, у кінці кожного розділу слід навести перелік публікацій, у яких висвітлено зміст розділу.

Після ознайомлення з роботою виникли декілька запитань:

- 1) На Вашу думку, показник лактату впливає на фактори інвазії мікроорганізмів, та до яких показників його слід корегувати в різних фазах перебігу ранового процесу?
- 2) Чи доцільно застосовувати запропонований Вами метод лікування у хворих з тривало незагойними ранами на фоні цукрового діабету?

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

Рукопис дисертації Кхоршані Білела перевірено на плагіат програмним засобом антиплагіатна інтернет – система «Antiplagiarism». За даними довідки, рівень оригінальності становить більше 90%. За перевіркою посилань комп'ютерною програмою визначено, що наявні окремі співпадіння з власними публікаціями, термінологією, посиланням на літературу та загальноживаними фразами. Під час вивчення матеріалів дисертації, наукових публікацій дисертанта, порушення академічної доброчесності не виявлено.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

На підставі проведеного аналізу дисертаційної роботи Білела Кхоршані на тему «Прогнозування та індивідуалізоване комплексне хірургічне лікування синдрому стопи діабетика», що представлена на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина» вважаю, що робота є сучасною та достатньо актуальною, містить нові науково обґрунтовані результати досліджень проведених здобувачем особисто та є завершеною науковою працею щодо вирішення науково-практичної задачі – застосування нової

методики лікування синдрому стопи діабетика шляхом використання розробленої методики прогнозування розвитку гнійно-септичних ускладнень та використання у хірургічному її лікуванні гібридних методів.

Тому вважаю, що за актуальністю, науковою новизною та обґрунтованістю основних положень, висновків і рекомендацій, теоретичним і практичним значенням дисертаційна робота Кхоршані Білела в повній мірі відповідає Вимогам щодо оформлення дисертації, згідно чинних законодавчих актів (Постанова Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти»), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Рецензент:

Доцент кафедри клінічної імунології,
алергології та ендокринології
Буковинського державного
медичного університету МОЗ України
доктор медичних наук, доцент

Паньків І.В.

методики лікування синдрому стопи діабетика шляхом використання розробленої методики прогнозування розвитку гнійно-септичних ускладнень та використання у хірургічному її лікуванні гібридних методів.

Тому вважаю, що за актуальністю, науковою новизною та обґрунтованістю основних положень, висновків і рекомендацій, теоретичним і практичним значенням дисертаційна робота Кхоршані Білела в повній мірі відповідає Вимогам щодо оформлення дисертації, згідно чинних законодавчих актів (Постанова Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти»), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Рецензент:

Доцент кафедри клінічної імунології,
алергології та ендокринології
Буковинського державного
медичного університету МОЗ України
доктор медичних наук, доцент

Паньків І.В.

Підпис	<i>Паньків І.В.</i>
засвідчую:	
№	0.
Начальник відділу кадрів	
Буковинського державного медичного університету	

